

MINIATURA VOCALĂ - ASPECTE STILISTICO-INTERPRETATIVE

Asist. univ. drd. Ricardo George Nori
Facultatea de Arte, Departamentul de Teatru, muzică și arte plastice,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Liedul: poezia și muzica. Istorie și teme

Cântul vocal și poezia sunt cele două instrumentele privilegiate pe care compozitorii le utilizează pentru a descrie povestea, natura, pentru a respira la unison cu lumea sau pentru a o percepe în consonanță cu întregul univers. Aceste două arte nu se separă, ci realizează împreună o fuziune ca două suflete pereche din care ia naștere lied-ul.

Începuturile miniaturii vocale le găsim în cântul Gregorian, iar denumirea de lied aparține cântecelor vocale germane, în general cu text german, cultivate atât în muzica folclorică, cât și în cea cultă.

În creația de lied, peregrinările Călătorului sunt pline de amintiri, de fascinații ascunse, de pericole sau de trăiri complexe izvorâte din istoria propriei existențe. Călătorul - Rătăcitorul cântă nostalgia, dorul de casă și patrie, descrie un ținut iubit, căutat și prezis, dar necunoscut.

Poezia și muzica ne vorbesc despre acest gen - lied - care nu este doar literar sau doar muzical, ci reprezintă contopirea celor două arte din care rezultă un nou produs artistic nemaiîntâlnit niciodată de-a lungul istoriei.

Creația de lied reprezintă o moștenire imensă, plină de capodopere absolute, care, mai ales în țara noastră trebuie cunoscute, înțelese și apreciate la adevărata lor valoare. Ne referim în special la acele creații muzical-poetice care au atins apogeul în perioada romantismului și aparțin în mod tradițional zonei germanofone, având un caracter liric sau narativ.

Complexitatea și amploarea creației de lied reprezintă o adevărată galaxie muzicală a seducțiilor armonice, melodice și expresive care generează o mare diversitate de emoții ascultătorului.

Imensa creație pentru voce și pian sau pentru voce și orchestră reprezintă totodată un domeniu neexplorat și neînțeles corespunzător în anumite privințe chiar de către specialiști sau interpreți. În fond, interpretarea sau audiția de lied presupune încercarea de a pătrunde nu doar în conceptul romantic intrinsec al Călătorului, al Rătăcitorului, ci și în viziunea Heimat-ului, a Patriei - care trebuie căutată, râvnită și materializată

în esența sufletului uman.

În cariera unui cântăreț este foarte importantă parcurgerea repertoriului de *lied* înaintea celui operistic, sau interpretarea alternativă a celor două genuri muzicale atât de diferite.

Se spune despre imposteria cântărețului de *lied* că trebuie să fie diferită de cea a cântărețului de operă. Cert este faptul că un cântăreț profesionist trebuie să aibă capacitatea de a reda orice pagină muzical-vocală indiferent de repertoriul abordat (operă, operetă, vocal-sinfonic etc.), în funcție de tipul și de calitățile vocii sale. De asemenea, diferențierile stilistice vor fi evidențiate atât prin maniera de abordare mentală, cât și prin utilizarea elementelor de dinamică și agogică vocală specifice.

Dacă într-o operă, într-un duet sau într-o arie cântărețul interpretează rolul unui personaj, în *lied* el trebuie să se inventeze deoarece în cadrul aceleiași lucrări va trebui să joace rolul mai multor personaje diferite (povestitor, călător etc.). Tocmai de aceea cântărețul de *lied* trebuie să fie un foarte bun actor, să aibă capacitatea de a pătrunde în profunzimea fiecărei silabe pentru că numai astfel va reuși să intre în contact direct cu auditoriu.

O preocupare importantă pentru cântăreți o reprezintă "trecerea" vocii peste orchestră, aspect esențial în interpretarea genului de operă. Suntem de părere că în compozițiile de cameră un rol deosebit de important revine nuanțelor atât de necesare în exprimarea textului muzical, deoarece acestea pot deveni uneori chiar dăunătoare dacă se elimină prea mult sunet din voce în nuanțele de *p* sau *pp*, ceea ce este în detrimentul ascultătorului.

În mod natural opera necesită o mai mare capacitate de a transforma trăiri și emoții în sentimente și emoții publice, în timp ce *lied*-ul își rezervă dreptul de a le păstra în particular, chiar dacă lucrarea este destinată publicului.

Interpretul de *lied* trebuie să întruchipeze viziunea dramatică și poetică a unui actor de teatru și a unui cântăreț de operă în același timp, viziune pe care trebuie să o comunice doar cu ajutorul vocii și al ochilor, mișcările excesive fiind dăunătoare și convenționale.

În *lied* expresivitatea vocală trebuie să reiasă din nuanțele mici, din bogăția de culori vocale în funcție de modalitatea prin care cântărețul alege să transmită publicului sensul cuvântului chiar și în *ppp* care, dacă este bine făcut, poate să țină ascultătorul cu sufletul la gură.

Dacă interpretului de operă i se cere o voce caracterizată în special prin rotunjime și grandoare, cântărețului de cameră i se cere expresivitate și calitate vocală. Cântăreții care doresc să aprofundeze repertoriul cameral trebuie să pună accent pe articulație și dicția corectă a cuvântului, aceste elemente constituind baza unei bune fonații în cânt. În timp ce prozodia folosește intonații infinite pentru a da expresie vocii vorbite, melodia are doar

douăsprezece sunete disponibile pentru a traduce cuvântul scris în muzică. Utilizarea inteligentă a dinamicii reprezintă o adevărată sursă de energie a sunetului care străbate fiecare frază muzicală, capabilă să producă tot felul de accente sonore și niveluri de volum și care, dacă este bine dozată, va conduce la rezultatul mult așteptat al cântului *legato*.

Dacă rostirea corectă a cuvintelor este esențială pentru o bună emisie vocală, la fel de importantă este proiecția mentală cu privire la fraza care trebuie pronunțată. La fel ca și în vorbire, găsim maxim două accente în fiecare propoziție muzicală, astfel că vom construi proiecția mentală de a cânta expresiv împreună cu suporturile muzicale care iau naștere din acțiunea textului în conformitate cu indicațiile autorului. Dacă fiecare vocală va fi pronunțată corect, cu siguranță cântărețul va construi cu ușurință cantabilitatea frazei pe care trebuie să o interpreteze.

Interpretarea unui *lied* înseamnă în primul rând să înțelegem până în ce punct s-a implicat compozitorul emoțional în text, amploarea și modalitățile acestei implicări, dacă suferea sau dacă era fericit atunci când a scris acele sunete pentru a zugrăvi cuvintele etc. Numai atunci când vom descoperi și vom înțelege până în cele mai mici detalii aceste aspecte vom putea încerca să redăm trăirile compozitorului prin implicarea sentimentelor noastre.

În același timp, în creația de *lied* rolul pianistului este extrem de important. Dacă vocea este un instrument special pentru că este instrumentul cuvintelor muzicale, pianistul trebuie să aibă o ureche extrem de fină pentru a simți nuanțele și intențiile vocii. Insistăm asupra faptului că este absolut necesar ca pianistul să cunoască foarte bine textul pentru a putea da naștere culorilor sonore corespunzătoare la atingerea clapelor pianului.

Atenția pianistului trebuie să fie extrem de ascuțită; el poate simți uneori nevoia de a schimba brusc tipul de sunet pentru a îmbunătăți sau sublinia un anumit cuvânt, un accent, o exclamație sau o frază muzicală, în funcție de intențiile cântărețului. Trebuie subliniat faptul că pianistului îi aparține cel puțin jumătate din reușita performanței artistice.

Cântul implică responsabilitate, conștientizare, înțelegerea textului, deoarece în *lied* este importantă fiecare silabă, fiecare cuvânt, fiecare frază, fiecare notă, modulație, iar interpretul trebuie să le exprime în mod clar, transparent, cu precizie și capacitate de a se asculta la fel ca instrumentiștii care interpretează muzică de cameră.

Din punct de vedere pur didactic, repertoriului de *lied* contribuie la dezvoltarea unei urechi muzicale rafinate, la studiul detaliilor tehnico-interpretative, la o mai mare conștientizare a contextului muzical și a sensului poetic, adică o înțelegere profundă a interpretării.

Bibliografie

- Câmpeanu, Liviu, 1975, *Elemente de estetică vocală*, Editura Interferențe, București
- Constantinescu, Grigore, 2016, *Patru secole de lied: miniatură vocală acompaniată, genul liedului și variantele sale*, Editura Muzicală, București
- de Uscățescu, Consuelo Rubio, 1989, *Arta cântului*, Editura Muzicală, București
- Ciucur, Viorela, 2001, *Miniatura vocală romantică: interferențe, limbaj și comunicare*, Editura Economică, București
- Dănceanu, Liviu, 2005, *Anotimpurile muzicii*, vol. I, *Primăvara*, Editura Corgal Press, Bacău
- Pascu, George; Boțocan, Melania, 1995, *Popasuri în istoria muzicii*, Editura Spiru Haret, Iași